

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 228/08-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. novembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho o sťažnosti T., K., zastúpenej advokátom JUDr. M. V., Advokátska kancelária, K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 817/1994, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 817/1994 p o r u š e n é b o l o .

2. T. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk [slovom osemdesiattisíc slovenských korún (2 655,51 EUR)], ktoré jej je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť T. trovy právneho zastúpenia v sume 6 732 Sk [slovom šesťtisícšesťstotridsaťdva slovenských korún (223,64 EUR)] na účet jej právneho zástupcu JUDr. M. V., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. júna 2008 doručená s'ťažnosť T., K. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. M. V., Advokátska kancelária, K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 817/1994.

S'ťažovateľka v s'ťažnosti okrem iného uviedla:

„Dňa 10. 10. 1994 podal O. B., bytom K., ako žalobca a spol. na Obvodnom súde Košice I proti s'ťažovateľovi T., ako žalovanému žalobu o odstránenie neoprávnenej stavby. V predmetnej žalobe sa žalobca domáhal odstránenia podľa jeho tvrdenia neoprávnenej stavby s'ťažovateľa postavenej na pozemku parc. č. 6993/2, zapísanom v katastri nehnuteľností, na LV č. 11648 kat. územia K., ktorý bol podľa názoru žalobcu nezákonne vyvlastnený. Neskôr žalobca zmenou návrhu žiadal event. Zriadiť vecné bremeno v prospech žalovaného za peňažnú náhradu. Vec bola pridelená sudcovi Mgr. L. D., po jeho preradení sudkyňi Mgr. G. F.

Dňa 04. 04. 1995 bol žalobca vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku a žalovaný na vyjadrenie sa k žalobe.

Dňa 24. 11. 1997 bol žalobca písomne vyzvaný, aby predložil jeden rovnopis žaloby.

Dňa 07. 06. 2000 súd opätovne písomne vyzval žalobcu na predloženie rovnopisu žaloby.

Dňa 27. 07. 2000 súd uznesením pripustil, aby do konania na strane žalovaného pristúpil ďalší účastník ako žalovaný v 2. rade – Mesto K.

Dňa 01. 08. 2000 súd dožiadal Okresný úrad K., odbor katastrálny o zaslanie listu vlastníctva a identifikácie parcely.

Dňa 03. 08. 2000 súd vyzval žalobcu na pripojenie rovnopisu žaloby.

V roku 2003 nastala zmena v obsadení senátu. Vec bola v dôsledku odchodu sudkyne Mgr. G. F. pridelená na vybavenie ďalšej sudkyne JUDr. D. B.

Dňa 26. 06. 2003 súd dožiadal Okresný úrad K. o vyvlastňovací spis.

Dňa 09. 09. 2002 súd vyzval právneho zástupcu žalobcov, aby upresnil zoznam účastníkov konania, ktorých zastupuje.

Dňa 11. 11. 2003 súd vyzval účastníkov, aby sa písomne vyjadrili k rozhodnutiu veci bez nariadenia pojednávania.

Dňa 23. 03. 2004 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci.

Dňa 17. 06. 2004 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci.

Uznesením zo dňa 11. 11. 2004, č. k. 15 C 289/1994 bola vec č. k. 15 C 817/1994 spojená s vecou 15 C 289/1994 na spoločné konanie na účely znaleckého dokazovania a ustanovený znalec Ing. H. M.

Dňa 06. 03. 2007 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci.

Dňa 16. 05. 2007 uznesením č. k. 15 C 289/1994 bola vec č. k. 15 C 817/1994 vylúčená na samostatné konanie.

... Sťažovateľ sa domnieva, že konanie vedené pod sp. zn. 15 C 817/1994 na Okresnom súde Košice I prebieha neprimerane dlho, t. j. viac ako 13 rokov, a to hlavne v dôsledku nečinnosti a neefektívnej práce súdu v dĺžke 6 rokov od podania návrhu v roku 1994 až do roku 2000 a v dôsledku ďalšej nečinnosti súdu až do roku 2003, čo možno už len na základe týchto skutočností považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a po prerokovaní veci rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo T. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 817/1994 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 817/1994 konať bez zbytočných prietáhov.

3. T. priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 200. 000,- Sk (slovom: dvestotísíc korún slovenských), ktoré mu je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. T. priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 6. 732,- Sk (za dva úkony právnej služby á 3. 176, Sk + 190,- Sk paušál), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. M. V., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), a keďže nezistil dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, uznesením č. k. IV. ÚS 228/08-10 z 31. júla 2008 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 22. septembra 2008 právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľky v odpovedi na výzvu oznámil ústavnému súdu listom z 26. septembra 2008 (doručeným ústavnému súdu 26. septembra 2008), že netrvá na ústnom prerokovaní sťažnosti.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti 1SprV/282/2008 z 24. októbra 2008, doručenom ústavnému súdu 30. októbra 2006 okrem iného uviedol:

„... Po oboznámení sa so sťažnosťou a spisom 15 C 817/94 Vám dávam nasledovné vyjadrenie:

Žalobu o odstránenie neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenie vecného bremena podal na Obvodnom súde Košice I dňa 10. 10. 1994 žalobca O. B.

Sťažovateľ vystupuje v predmetnom konaní na procesnej strane žalovaného.

Pri posudzovaní otázky, či v tomto súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní došlo k zbytočným prietahom poukazujem na Nálezy Ústavného súdu SR, ktoré už v tejto veci boli vydané (III. ÚS 298/07-38, IV. ÚS 319/07-25, II. ÚS 222/07-40 ďalšie) a v ktorých Ústavný súd SR dospel k záveru, že doterajším postupom Okresného súdu Košice I došlo k zbytočným prietahom a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov.

Vec po právnej stránke nie je zložitá. Je však náročná po stránke skutkovej. V konaní vystupuje na strane žalobcu mnoho subjektov, ktorí v priebehu konania zomreli a súd musel zisťovať okruh právnych nástupcov. Na zistenie skutkového stavu bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie. Tieto skutočnosti mali za následok predĺženie konania.

Dňa 11. 8. 2008 súd vo veci meritórne rozhodol. Rozsudok doposiaľ nenadobudol právoplatnosť.“

Predseda okresného súdu súčasne oznámil ústavnému súdu, že netrvá na ústnom pojednávaní v predmetnej veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, resp. tiež účastník konania, proti ktorému návrh na konanie smeruje. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota účastníka konania neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu i sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca je podľa § 117 OSP povinný robiť

vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS/272/04) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o žalobe o odstránenie neoprávnenej stavby, resp. o zriadení vecného bremena. Sťažovateľka je v tomto konaní v procesnom postavení žalovanej. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na vstupovanie ďalších účastníkov do konania v súvislosti s právnym nástupníctvom po zomrelých žalobcoch možno napadnuté konanie po vecnej stránke považovať za zložitejšie. Samotnú vecnú zložitosť (na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 24. októbra 2008 aj predseda okresného súdu) však nemožno dávať do súvislosti s dlhodobou nečinnosťou okresného súdu. Po právnej stránke ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľka, ktorá je v tomto spore žalovaným, sa načas vyjadrovala k výzvam okresného súdu a zúčastnila sa nariadených pojednávaní okresného súdu (na pojednávaní uskutočnenom 17. júna 2004 chýbalo splnomocnenie predvolaného právneho zástupcu žalovaného, pričom tento nedostatok bol v lehote určenej súdom odstránený). Správanie sťažovateľky (žalovanej v označenom konaní okresného súdu) nemalo vplyv na spomalenie konania a zásadným spôsobom neovplyvnilo jeho dĺžku.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočností, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedených práv, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému priebehu nebránila žiadna zákonná prekážka.

Z vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v preskúmvanom konaní v podstate nečinný. Nečinnosť okresného súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 15 C 817/1994 ako celok až do roku 2004, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony okresného súdu v tomto období (nariadenie pojednávania po 6 rokoch, rozhodnutie o žiadosti o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov po 8 rokoch, nariadenie znaleckého dokazovania po viac ako 10 rokoch atď.).

Po pojednávaniach v roku 2004 (uskutočnených 23. marca 2004 a 17. júna 2004) bola vec sp. zn. 15 C 817/1994 spojená s vecou sp. zn. 15 C 289/1994 na účely znaleckého dokazovania a bol ustanovený súdny znalec (uznesením z 11. novembra 2004). Po pojednávaní vo veci, ktoré okresný súd uskutočnil 6. marca 2007, vec sp. zn. 15 C 817/1994, bola vylúčená na samostatné konanie, pričom okresný súd rozhodol meritórne v tejto veci rozsudkom z 11. augusta 2008, ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky ešte nenadobudol právoplatnosť.

Ústavný súd v tejto súvislosti neakceptoval argumentáciu okresného súdu spočívajúcu v poukázaní na nutnosť zisťovania výsledkov dedičských konaní z dôvodu úmrtí niekoľkých žalobcov a na potrebu nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj zmenu zákonnej sudkyne, ktoré mali prispieť k celkovej dĺžke konania. Uvedené skutočnosti jednotlivito ani vo vzájomnej spojitosti nemôžu odôvodňovať celkovú neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho konania, ktorá predstavuje štrnásť rokov.

Vychádzajúc z uvedeného súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 817/1994 došlo k zbytočným prietahom, a tým

aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Pretože ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd napriek zisteniu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. 15 C 817/1994 ďalej konal bez zbytočných prietáhov, vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 207/05 z 10. mája 2006 a nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 95/06 zo 7. júla 2006, ktorý bol doručený okresnému súdu 3. októbra 2006 (m. m. IV. ÚS 187/05, IV. ÚS 45/07, IV. ÚS 99/07, II. ÚS 112/07), ako aj vzhľadom na aktuálny stav konania v tejto veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli podľa odseku 1 porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 200 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti:

„... sťažovateľ požaduje v dôsledku neukončeného, už viac ako 13 rokov trvajúceho súdneho konania a na základe neodôvodnených pretrvávajúcich prietahov v predmetnom konaní (konkrétne do roku 2003)... priznanie finančného zadosťučinenia... ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Túto svoju žiadosť sťažovateľ odôvodňuje ujmu, ktorá mu vznikla v dôsledku konania okresného súdu, ktorý svojím postupom mu vytvoril právnu neistotu a ani po viac ako 13 rokoch trvania súdneho sporu nie je zrejmý výsledok tohto súdneho konania. V medziobdobí sťažovateľ bol nútený z ekonomických dôvodov previesť predmetné stavby na žalovaného v 3. rade, hoci nevedel predpovedať výsledok súdneho sporu a vyhnúť sa tak prípadným sankciám zo strany kupujúceho za predpokladu vyhovenia žalobe.“

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 15 C 817/1994 (štrnásť rokov) a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 80 000 Sk (2 655,51 EUR) za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom JUDr. M. V. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len

„vyhláška“), a to každý úkon po 3 176 Sk, t. j. spolu 6 352 Sk, čo spolu s režijným paušálom 2 x 190 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 6 732 Sk (223,46 EUR).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2008